

Dosarul nr. 3ra-1126/22
2-21124375-01-3ra-31102022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud: V. Chisilița)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, E. Palanciuc, V. Negru)

Î N C H E I E R E

21 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Nicolae Craiu
Nina Vascan

examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Iuliana Oprea împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă :

La data de 20 august 2021 Iuliana Oprea, reprezentată de avocatul Eduard Iftodii a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta Iuliana Oprea, reprezentată de avocatul Eduard Iftodii a invocat că, a început activitatea de judecător din data de 20 iunie 1982, iar în perioada anilor 2000 – 2018, a activat în calitate de judecător la Curtea Supremă de Justiție, fiind eliberată din funcție la

data 12 iulie 2018, în baza cererii de demisie. Începând cu data de 01 decembrie 2007, beneficiază de pensie pentru vechime în muncă, în mărime de 80% din salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova.

Reclamanta a menționat că, asigurarea cu pensii a judecătorilor este reglementată prin Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, cu ulterioarele modificări. Modul de calculare a pensiei unui judecător, care beneficiază de acest drept, a fost reglementat de art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și art. 46¹ din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

De asemenea, reclamanta a relevat că prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, art. 46¹ din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, cât și art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului au fost declarate neconstituționale. Iar, prin Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 a fost abrogat art. 46¹ din Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a fost modificat art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Prin Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, art. 32 alin. (1) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului a fost expusă în următoarea redacție: „judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 5%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținând-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu”.

Astfel, dispoziția art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, statuează clar că pensia judecătorului se recalculează ținând-se cont de mărimea salariului mediu lunar al judecătorului în exercițiu, fără limitări și fără ca legiuitorul să facă diferența între judecătorii aflați în funcție și cei demisionați.

Reclamanta a indicat că, circumstanțele enunțate, denotă cert că la adoptarea acestei legi, legiuitorul s-a ghidat de Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000, prin care s-a statuat că la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, întru respectarea principiului respectării drepturilor dobândite anterior în mod licit. Totodată, Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 noiembrie 2011 statuează că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 din Constituția Republicii Moldova, și respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor

Omului, numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are valoare economică. În acest context, având în vedere normele legale menționate mai sus, reclamanta a considerat că pensia achitată urmează a fi calculată reieșind din cuantumul dreptului patrimonial dobândit, adică din mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, fără anumite limitări.

În acest sens, reclamanta a făcut referire la art. 4 alin. (4) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată la 01 decembrie 2018) indicând că, la data stabilirii pensiei pentru vechime în muncă, avea o vechime în muncă în funcție de judecător de peste 25 de ani.

Astfel, în conformitate cu art. 10 din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, prevederile art. 4 din prezenta Lege se pun în aplicare după cum urmează: de la 01 ianuarie 2014, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 80% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; de la 01 aprilie 2015, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 90% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; de la 01 aprilie 2016, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum deplin conform articolului 4. Prin Hotărârea Guvernului nr. 1000 din 13 decembrie 2013 a fost stabilit cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2014, în mărime de 4225 de lei, pentru utilizarea în modul stabilit de legislație. Prin Hotărârea Guvernului nr. 974 din 04 decembrie 2014 a fost stabilit cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2015, în mărime de 4500 de lei, pentru utilizarea în modul stabilit de legislație. Prin Hotărârea Guvernului nr. 879 din 23 decembrie 2015 a fost stabilit cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2016, în mărime de 5050 de lei, pentru utilizarea în modul stabilit de legislație.

Respectiv, prin prisma prevederilor art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pensia judecătorului se calculează ținând-se cont de mărimea salariului mediu lunar al judecătorului în exercițiu, fără careva limitări, coroborate cu art. 4 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, potrivit cărora salariul constituie 5 salarii medii pe economie, ce constituia pentru anul 2014 – 16900 de lei; pentru anul 2015 – 20250 de lei; pentru anul 2016 – 25250 lei. Conform prevederi legale citate mai sus, reclamantei urma să-i fie calculată pensia pentru vechime în muncă minim în mărime de: în perioada ianuarie 2014 – 01 aprilie 2015 – suma de 13520 de lei; pentru perioada 01 aprilie 2015 – 01 aprilie 2016 – suma de 16200 de lei; pentru perioada 01 aprilie 2016 – 02 iulie 2018 – suma de 20200 de lei. Contrar acestor prevederi legale, i-a fost achitată pensia, pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2018, în mărime de 13520 de lei.

Reclamanta a afirmat că, conform datelor privind veniturile salariale din perioada anilor 2014 – 2018, salariul mediu lunar a constituit: în anul 2014 – 19350,78 de lei; în anul 2015 – 21335,94 de lei; în anul 2016 – 25427,88 de lei;

în anul 2017 – 28138,69 de lei; în anul 2018 – 29144,57 de lei. Astfel, pensia i-a fost diminuată estimativ cu: în anul 2014 – 1960,62 de lei pe lună sau cu 23527,44 de lei pe an; în anul 2015 – 3548,75 de lei pe lună sau cu 42585 de lei pe an; în anul 2016 – 6822,30 de lei pe lună sau cu 81867,60 de lei pe an; în anul 2017 – 8990,95 de lei pe lună sau cu 107891,40 de lei pe an; în anul 2018 – 9795,66 de lei pe lună sau cu 117547,92 de lei pe an.

Reclamanta a considerat, că prevederile legale cuprinse în art. III din Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, potrivit căreia judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi, - urmează a fi aplicate în coroborare cu dispozițiile art. 32 din Legea cu privire la statutul judecătorului, care a suferit modificări tot prin Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 și care are următorul cuprins: pensia judecătorului se recalculează ținând-se cont de mărimea salariului mediu lunar al judecătorului în exercițiu. Mai mult, art. III Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 nu se atribuie la Legea cu privire la statutul judecătorilor, legislatorul omițând să indice care lege a fost modificată prin această normă. Respectiv, având în vedere principiul de bază, consfințit de Curtea Constituțională în hotărârile sale adoptate pe acest subiect, potrivit cărora asigurarea cu pensii a judecătorilor este reglementată prin acte juridice speciale și obligatorii care sunt: Legea nr. 544-XII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, consideră că art. III vizat supra nu poate fi aplicat separat. Or, tratarea în alt mod a prevederilor legale în baza cărora judecătorii aflați în funcție au dreptul de a primi pensia în raport cu salariul lunar al judecătorului în exercițiu, ar contraveni Constituției Republicii Moldova, cât și tratatelor internaționale în domeniul dat.

Reclamanta a indicat că, incidente la caz sunt și dispozițiile art. 147 alin. (3) din Codul administrativ, care reglementează că un act administrativ individual de acordare periodică a prestațiilor materiale sau bănești se anulează sau se modifică cu efect pentru viitor și atunci când Curtea Supremă de Justiție schimbă practica judiciară existentă și aceasta este favorabilă persoanei îndreptățite. Astfel, diminuarea cuantumului pensiei calculate, precum și restricțiile la plata pensiilor, stabilite judecătorilor în modul prevăzut în lege, contravin art. 6, 43, 47, 54 și 116 din Constituția Republicii Moldova, principiilor fundamentale despre independența organelor judiciare, consfințite în Rezoluțiile Adunării Generale a ONU nr. 40 din 29 noiembrie 1985 și nr. 146 din 13 decembrie 1985, precum și în Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, potrivit căreia cuantumul pensiei judecătorului trebuie să fie cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări.

De asemenea, reclamanta a menționat că, la data de 14 iulie 2021 a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cerere privind efectuarea unei operațiuni administrative, fiindu-i atribuit numărul de intrare O-1357/21, prin care a

solicitat: emiterea unui act administrativ individual în favoarea Iulianeii Oprea privind recalcularea pensiei pentru vechime în muncă pentru perioada anilor 2014 – 2018, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; achitarea pensiei pentru vechime în muncă, în mărimea în care a fost diminuată și neachitată, în perioada anilor 2014 – 2018, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare. Casa Națională de Asigurări Sociale a răspuns la cererea menționată prin scrisoarea nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021, care a fost recepționată prin intermediul poștei la data de 05 august 2021, prin care a respins solicitarea privind recalcularea pensiei pentru perioada 2014 – 2018, invocând că pentru aceasta nu există niciun temei legitim.

Reclamanta a apreciat răspunsul dat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin scrisoarea nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021, ca fiind unul drept neîntemeiat și ilegal.

În acest sens a indicat că, Casa Națională de Asigurări Sociale, în scrisoarea nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021, a recunoscut faptul legalității recalculării pensiei pentru vechime în muncă, efectuând această recalculare de la data de 28 iulie 2018 (data demisiei din funcția de judecător), evitând însă să recalculeze pensia pentru perioada din urmă a anilor 2014 – 2018. Potrivit art. 40 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 „Privind sistemul public de pensii”, - „(2) în caz de dezacord cu decizia Casa Națională de Asigurări Sociale, aceasta poate fi atacată în instanța de contencios administrativ competentă. La fel, la examinarea cererii prealabile nu au fost luate în considerare dispozițiile art. 10 alin. (1), 11 alin. (1) lit. b) și alin. (3), 119, 162 alin. (3) lit. b) ale Codului administrativ. Conform art. 94 din Codul administrativ, înainte de emiterea unui act administrativ individual defavorabil pentru un participant sau înainte de respingerea unui act administrativ individual favorabil, participantul are dreptul să fie audiat în legătură cu faptele și circumstanțele relevante pentru actul ce urmează a fi emis. Audierea poate fi făcută verbal sau în scris. Iar, art. 85 și 87 alin. (1) din Codul administrativ, prevede clarificarea stării de fapt și obținerea probelor, fapt ce nu a fost respectat de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Reclamanta a relatat că, la caz, prezintă relevanță dispozițiile art. 147 alin. (2) și (3) din Codul administrativ, care reglementează că dacă în baza unei reglementări legale pentru o perioadă din trecut se calculează venit sau alte avantaje patrimoniale, atunci în calitate de moment de schimbare a situației se consideră începutul perioadei de calcul. Un act administrativ individual de acordare periodică a prestațiilor materiale sau bănești se anulează sau se modifică cu efect pentru viitor și atunci când Curtea Supremă de Justiție schimbă practica judiciară existentă și aceasta este favorabilă persoanei îndreptățite. La acest segment, este relevant că instanțele judecătorești naționale examinând astfel categorii de litigii au considerat cerințele reclamantilor întemeiate și le-au dat câștig de cauză.

Prin urmare, reclamanta Iuliana Oprea a solicitat anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021 și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual favorabil în corespundere cu prevederile art. 32 alin. (1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2018, în cuantum de 80% din salariul mediu lunar al judecătorului în exercițiu.

La data de 02 noiembrie 2021, reclamanta Iuliana Oprea și-a concretizat pretențiile solicitând anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021; anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1756/21 din 04 octombrie 2021 emisă la soluționarea cererii prealabile; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual favorabil privind recalcularea și achitarea pensiei pentru vechime în muncă Iulianeii Oprea în corespundere cu prevederile art. 32 alin. (1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2018, în cuantum de 80% din salariul mediu lunar al judecătorului în exercițiu (f.d. 36-38).

Prin hotărârea din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediu Râșcani, acțiunea înaintată a fost admisă, s-a anulat decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021 cu privire la recalcularea pensiei și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1756/21 din 04 octombrie 2021 emisă la soluționarea cererii prealabile. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite Iulianeii Oprea diferența de pensie neachitată pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2018, ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu (f.d. 49, 53-63).

La data de 11 martie 2022, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel împotriva hotărârii din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi decizii privind respingerea cererii de chemare în judecată depuse de Iuliana Oprea (f.d. 51-52).

Hotărârea motivată din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 18 mai 2022, prin intermediul poștei electronice, fapt ce se confirmă prin extrasul din poștă electronică, anexat la actele cauzei(f.d. 66).

La data de 16 iunie 2022, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale, a prezentat motivarea apelului împotriva hotărârii din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d. 68-72).

Astfel, instanța de apel întemeiat a considerat ca fiind depus în termen apelul Casei Naționale de Asigurări Sociale împotriva hotărârii din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Prin decizia din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 25 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d. 86, 87-101).

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel a relevat că prima instanță întemeiat a reținut că, prin depunerea cererii prealabile din 21 septembrie 2021, Iuliana Oprea s-a conformat cerințelor legale și a respectat procedura prealabilă de contestare a actului administrativ individual defavorabil, iar argumentul invocat de Casa Națională de Asigurări Sociale că decizia cu nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021 a obținut puterea lucrului decis la 04 septembrie 2021, nefiind contestată în termen, este unul neîntemeiat potrivit art. 165 alin. (2) din Codul administrativ, care statuează că, dacă informația cu privire la exercitarea căilor de atac nu se conține în actul administrativ individual sau este indicată incorect, cererea prealabilă poate fi depusă în termen de un an de la comunicarea sau notificarea actului administrativ ori a respingerii petiției.

Instanța de apel a menționat că decizia/răspuns a Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. O-1357/21 din 29 iulie 2021 nu face referire la termenul și modul de exercitare a căilor de atac, așa cum prescrie art. 121 din Codul administrativ. Totodată, acțiunea a fost depusă cu respectarea termenului de 30 zile stabilit de art. 209 din Codul administrativ, care statuează că acțiunea în contestare și acțiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de apel a notat că, obiectul material al prezentei acțiuni de contencios administrativ îl constituie de fapt cerința reclamantei în circumstanțele expuse de obligare a recalculării și achitării pensiei stabilite anterior, în cuantum de 80% în dependență de majorarea salariului de funcție a judecătorului, pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2018.

Instanța de apel a subliniat că, în conformitate cu prevederile art. 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului judecătorului în exercițiu.

Iar, conform art. 3 alin. (1) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, abrogată la 01 decembrie 2018, pentru activitatea desfășurată, judecătorul și procurorul au dreptul la un salariu lunar care constă din: salariul de funcție; sporul pentru exercitarea unor funcții de conducere.

Instanța de apel reține că, în temeiul prevederilor art. 4 alin. (4) lit. b) din Legea nominalizată, salariul de funcție al judecătorului din cadrul Curții Supreme de Justiție se stabilește pentru judecătorul care are o vechime în muncă în funcția de judecător de peste 16 ani – în cuantum de 5,0 salarii medii pe economie.

Făcând referire la art. 10 din Legea nominalizată, instanța de apel a notat că prevederile art. 4 din prezenta lege se pun în aplicare după cum urmează: de la 01 ianuarie 2014, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 80% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; de la 01 aprilie 2015, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 90% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; de la 01 aprilie 2016, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum deplin conform articolului 4.

Instanța de apel a indicat că la data de 04 aprilie 2014 a fost adoptată Legea nr. 60 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (în vigoare de la 16 mai 2014), prin care a fost modificată și completată Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

În acest context, instanța de apel a specificat că urmare a modificărilor operate, art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului are următorul conținut: „(1) Judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu. (2) Prevederile alin. (1) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție. (3) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. (4) În cazul în care judecătorii demisionați sunt numiți iarăși în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă”.

Reieșind din cele menționate instanța de apel a constatat că, art. III din Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 stabilește că, judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Corespunzător, instanța de apel a învederat că, în rezultatul modificărilor art. 32 a Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, judecătorii, care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător, nu mai beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei, ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Totodată, instanța de apel a reținut că, Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, pct. II prevede că, judecătorul are dreptul la pensie în condițiile Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, iar art. 33 din legea precitată prevede că, reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă. Art. VIII alin. (3) din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016, în vigoare la momentul adresării reclamantei cu solicitarea privind recalcularea pensiei, prevede că pct. 25 din articolul III în partea ce ține de art. 33 alin. (1) lit. c) și alin. (4¹) se aplică în cazul pensiilor pentru limită de vârstă stabilite începând cu 01 ianuarie 2017.

Instanța de apel a notat că în Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. I pct. 22 și art. II-V din Legea nr. 358- XV din 31 iulie 2003 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, Curtea Constituțională a menționat că, dreptul subiectiv, constituit în

baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție.

La fel, Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 prevede că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea cu privire la statutul judecătorului. Curtea Constituțională s-a pronunțat univoc asupra faptului că, cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior. Conform art. 28 alin. (1) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

Conform regulii generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

În această ordine de idei, instanța de apel a menționat că, Iuliana Oprea a dobândit dreptul la pensie la data de 01 decembrie 2007, în condițiile art. 32 alin. (1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, care prevedea atunci fără echivoc, recalcularea pensiei în funcție de salariul judecătorului în exercițiu.

În consecință, dreptul social, cu privire la beneficierea de pensie pentru vechime în muncă, inclusiv și recalcularea acesteia, a fost dobândit de către Iuliana Oprea anterior modificărilor din 04 aprilie 2014 (în vigoare din 16 mai 2014) operate la art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

Mai mult, instanța de apel a reținut că, dreptul constituit în baza unei legi anterioare, cum este la caz, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, nu poate desființa modalitatea, prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

Din considerente menționate supra, instanța de apel a apreciat ca fiind întemeiată soluția primei instanțe privind anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care s-a refuzat solicitarea Iulianei Oprea și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i recalculeze și să-i achite pensia în cuantum de 80% în dependență de majorarea generală a salariului judecătorului Curții Supreme de Justiție, începând cu 01 ianuarie 2014 – iulie 2018, ținându-se ulterior cont de modificările posterioare ale legislației în cazul majorării generale a salariului de funcție a judecătorului Curții Supreme de Justiție.

Totodată, instanța de apel a notat că nu poate fi reținut argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale referitor la faptul că Iuliana Oprea nu beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei, reieșind din salariul judecătorului în exercițiu

pentru perioadă dedusă speței, la prevederile art. III din Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care stipulează că, judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător, beneficiază de mărimea pensiei stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi, adică la 16 mai 2014. Or, la data intrării în vigoare a legii menționate, Iuliana Oprea deja beneficia de dreptul la pensie în mărime de 80% din salariul judecătorului în exercițiu, prin urmare, norma invocată de către apelantă nu este aplicabilă speței, întrucât nu are efect retroactiv, în speță Iuliana Oprea a obținut un ”bun” în sensul art. 1 Protocol nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, adică ”un drept” înainte de adoptarea și intrarea în vigoare a art. III din Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (publicată în Monitorul Oficial nr. 115-119/304 din 16 mai 2014).

De asemenea, instanța de apel a indicat că nu pot fi reținute nici afirmațiile Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că, odată ce au fost abrogate prevederile art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995, ce admiteau recalcularea pensiei judecătorului ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu sau modificării/creșterii salariului odată cu numirea acestuia în altă funcție superioară celei deținute, pensia judecătorilor care se află în exercițiul funcției nu mai are fundamentare legală de a fi recalculată odată cu majorarea salariului, deoarece acestea contravin circumstanțelor de fapt și de drept menționate mai sus.

În continuare, instanța de apel a remarcat că, în jurisprudența Curții Constituționale s-a menționat că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și, respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei (HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011).

În hotărârea nr. 25 din 27 iulie 2017 Curtea Constituțională a stipulat că stabilirea unor garanții materiale ale independenței judecătorului rezidă, în primul rând, în faptul că ele trebuie să reflecte înaltul statut al judecătorului. De aceea garanțiile materiale ale independenței judecătorului, stabilite de stat, trebuie să fie asigurate și să se respecte necondiționat. Este absolut inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului în procesul adoptării unor legi noi.

Prin hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 Curtea Constituțională a remarcat Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștri), conform căreia: “53. Regulile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege. 54. Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un

nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să influențeze deciziile. Trebuie să existe garanții pentru menținerea unei remunerații rezonabile în caz de boală, concediu de maternitate sau de paternitate, precum și pentru plata unei pensii pentru limită de vârstă, care ar trebui să fie raportate în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu. Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii”.

Principiul de bază consfințit de Curtea Constituțională în hotărârile sale adoptate la acest subiect este că diminuarea cuantumului pensiei calculate, precum și restricțiile la plata pensiilor, stabilite judecătorilor în modul prevăzut de lege, contravin Constituției, principiilor fundamentale despre independența organelor judiciare, consfințite în rezoluțiile Adunării Generale a ONU nr. 40 din 29 noiembrie 1985 și nr. 146 din 13 decembrie 1985, precum și Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, conform căreia cuantumul pensiei judecătorului trebuie să fie, cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări.

Instanța de apel a relevat că în conformitate cu art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

În concluzie, instanța de apel a menționat că, art. III al Legii nr. 60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative nu poate fi aplicat la caz intimat, or, aceasta a dobândit de fapt acest drept de recalculare a pensiei, anterior survenirii acestor modificări.

La data de 16 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii privind respingerea integrală a cererii de chemare în judecată depuse de Iuliana Oprea (f.d. 103-104). Iar, la data de 23 noiembrie 2022 prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 109-111-verso).

În cererea de recurs, recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că odată ce au fost abrogate prevederile art. 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995, ce admiteau recalcularea pensiei judecătorului ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, pensia judecătorilor care se află în exercițiul funcției nu mai are fundamentare legală de a fi recalculată odată cu majorarea salariului, acest fapt fiind rezervat doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, precum și indică art. 32 alin. (3) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995.

Recurenta a relevat că instanța de apel a ignorat prevederile legale menționate, argumentând în acest sens că, reglementările art. III al Legii nr. 60 din 04 aprilie 2014, se referă doar la judecătorii pensionați după intrarea în vigoare a actului legislativ în cauză și nicidecum nu se aplică judecătorilor pensionați și care continuă să activeze până la intrarea în vigoare Legii nr. 60 din 04 aprilie 2014.

Recurenta a susținut că aceste concluzii nu pot fi reținute, deoarece instanța de apel a dat o apreciere eronată celor invocate. Or, legislatorul la art. III al Legii nr. 60 din 04 aprilie 2014, a indicat cu precizie și fără echivoc la care judecători s-a referit – „judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător” adică nicidecum la cei ce se vor pensiona pe viitor.

Recurenta a indicat că, Iuliana Oprea devenind pensionară în anul 2007, a beneficiat de recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului judecătorului în exercițiu (în anul 2014), deoarece legea prevedea această recalculare. Iar, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 60 din 04 aprilie 2014, legea nu mai prevede recalcularea pensiei judecătorului în exercițiul funcției, prin urmare relațiile beneficiarului de pensie în raport cu Casa Națională de Asigurări Sociale, cad sub guvernarea legii noi, deoarece sunt relații în curs de realizare și urmează să fie guvernate de legile în vigoare la momentul realizării.

Recurenta a relatat că dreptul la recalcularea pensiei nu poate fi asimilat dreptului la pensie și declarat ca fiind inalienabil și imprescriptibil, asemănător dreptului de proprietate în sensul art.1 Protocol 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Or, dreptul de a stabili cuantumul pensiei și formula de calcul a acesteia este prerogativa statului, în dependență de evoluția statului, societății, situația economică, necesitățile populației, statul neavând dreptul de a lipsi de pensie cetățenii săi, statul neavând dreptul de a micșora cuantumul pensiei pentru a nu înrăutăți starea materială a cetățeanului pensionar, dar totodată, statul are dreptul de a stabili regulile (legile) în dependență de modificările în societate și necesitățile populației pentru situațiile în curs de realizare, iar achitarea pensiei face parte din aceste situații în curs de realizare. Or, pensionarii urmează să se supună legilor în vigoare la momentul achitării pensiei.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Iar, conform art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 14 septembrie 2022.

Dispozitivul deciziei nominalizate a fost comunicat Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 15 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, fapt ce se confirmă prin extrasul din poștă electronică, anexat la actele cauzei (f.d. 102).

La data de 16 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii privind respingerea integrală a cererii de chemare în judecată depuse de Iuliana Oprea (f.d. 103-104).

Decizia motivată din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată Casei Naționale de Asigurări Sociale la data de 25 octombrie 2022, prin intermediul poștei electronice, fapt ce se confirmă prin extrasul din poștă electronică, anexat la actele cauzei (f.d. 106).

La data de 23 noiembrie 2022 prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 109-111-verso).

Astfel, recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 14 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, este în termen.

La data de 23 noiembrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Iulianei Oprea și avocatului Eduard Iftodii, care reprezintă interesele Iulianei Oprea copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței (f.d. 114).

Deși, la data de 29 noiembrie 2022 Iuliana Oprea a recepționat copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, aceasta nu și-a valorificat dreptul procedural respectiv și nu a depus referință (f.d. 114).

Examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale în raport cu actele cauzei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul urmează a fi declarat inadmisibil, din următoarele motive.

Conform art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu art. 246 alin. (2) din Codul administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f). Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține cu valoare de principiu jurisprudential, că

sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține, că Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder vs Regatul Unit, §38; Stanev vs Bulgaria (MC), §230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere [Luordo vs Italia, §85]. Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel [Levages Prestations Services vs Franța, §45]. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem [Botten vs Norway, 19 februarie 1996, Reports 1996-1,

p. 141, § 39]. La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 [a se vedea *Helmerts vs Suedia*, 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A].

În circumstanțele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,

judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Nicolae Craiu

Nina Vascan